

ANALIZA CONCEPTELOR DE AMENINȚARE LA ADRESA APĂRĂRII ȘI SECURITĂȚII NAȚIONALE

ANALYSIS OF THE CONCEPTS OF THREAT TO NATIONAL DEFENCE AND NATIONAL SECURITY

Lt.col.drd. Sorina Ana MANEA*

Demersul de față examinează comparativ conceptul de amenințare utilizat în domeniul apărării țării și cel al securității naționale prin investigarea instituțiilor și terminologiei legale și politico-administrative, cu scopul de a clarifica conținutul acestora. În acest sens, sunt examinate o serie de surse care beneficiază de universalitate, legitimitate și opozabilitate pentru a susține următoarele argumente: conceptul de amenințare în domeniul apărării țării și cel al securității naționale au sensuri distincte, care determină răspunsuri sociale și instituționale diferite.

This approach compares the concept of threat used in the field of national defense and national security by investigating legal and politico-administrative institutions and terminology, in order to clarify its content. In this regard, a number of sources are examined that benefit from universality, legitimacy and opposability to support the following arguments: the concept of threat in the field of national defense and national security has distinct meanings which determine different social and institutional responses.

Cuvinte-cheie: amenințare; apărarea țării; securitate națională.

Keywords: threat; country's defence; national security.

În 1995, Kate Storey afirma că „amenințările nu pot fi definite în afara contextului lor, adică sunt create și situate în perioada socioistorică în care sunt compuse”¹. Ca atare, putem spune că amenințarea din punct de vedere logic reprezintă o categorie ale cărei ramificații sunt determinate de contextul în care conceptul apare. Metodologia de studiu aleasă este analiza conceptuală în baza regulilor de logică formală.

În general, sensul universal acceptat în limbaj pentru amenințare este acela de acțiune, de *amenința* și rezultatul ei. Acțiunea, în sine, se referă la a manifesta intenția de a face rău cuiva pentru a-l intimida sau pentru a obține ceva de la el².

Conceptul de amenințare beneficiază de studii în numeroase domenii, de la istorie până la matematică și dincolo, însă pentru economia acestui articol, domeniile de referință sunt apărarea țării și securitatea națională. Prin urmare, contextul în care are loc manifestarea negativă care vizează

intimidarea sau obținerea unui avantaj este descris de limitele celor două domenii. Această consecință ar trebui să fie vizibilă în caracteristicile speciale pe care conceptul de amenințare le capătă, raportat la ipostazele apărării țării și securității naționale. Prin urmare, vor fi aplicate criteriile clasice de clasificare a conceptelor, anume sfera și conținutul apărării țării și al securității naționale, pentru a le observa în relaționare, alături de conceptul de amenințare.

Pentru identificarea conținutului și a sferei termenilor sau conceptelor „apărare”, „securitate”, „țară” și „național”, au fost utilizate dicționare explicative, acte normative și documente investite cu opozabilitate. Criteriile de selecție a acestor materiale au fost: universalitatea, legitimitatea și opozabilitatea generală. Astfel, conform convențiilor sociale, dicționarele explicative cuprind sensul universal acceptat al termenilor dintr-o limbă; normele legale, prevăzute în acte normative, adoptate prin exprimarea acordului majorității parlamentare, au fost reținute tocmai datorită legitimității conferite sensului și atributelor practice, date conceptelor pe care le descriu, iar documentele investite cu opozabilitate generală au fost selecționate, ca urmare a plusului de interpretare

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”
e-mail: sorinaman2@yahoo.com

și nuanțare pe care le adaugă proprietăților și elementelor sferei conceptelor sus-menționate.

Odată identificate utilizările conceptelor de mai sus, este realizată codificarea, constând în categorizarea definițiilor, a utilizării atributelor conceptelor, precum și a antecedentelor și consecințelor. Ultimele două aspecte prezintă importanță pentru relevarea contextului în care se poate realiza relaționarea dintre conceptele de amenințare și apărare a țării, pe de o parte, și securitate națională, pe de altă parte, antecedentele fiind definite ca „evenimente sau incidente care pot apărea înainte de apariția conceptului”, iar consecințele, ca „evenimente sau incidente care apar ca urmare a asigurării conceptului”³.

Conținutul și sfera conceptelor de apărare a țării și securitate națională

Conform Dicționarului explicativ al limbii române⁴ (notat cu 1, în Tabelul nr. 1) și Micului dicționar academic⁵ (notat cu 2, în Tabelul nr. 1), termenii „apărare”, „securitate”, „țară” și „național” au următorul conținut și sferă/semnificație:

țara noastră, în continuare vor fi analizate textele legale, de nivel lege, care fac referire la cele patru concepte/termeni („apărare”, „securitate”, „țară” și „național”) anume: Constituția României⁶ (notat cu 1, în Tabelul nr. 2), legea apărării⁷ (notat cu 2, în Tabelul nr. 2) și legea securității naționale⁸ (notat cu 3, în Tabelul nr. 2). Potrivit acestor trei acte normative între aceste concepte există un raport de ordonare și deci sunt supuse legii variației inverse⁹ datorită evoluției cunoștințelor despre apărarea țării și securitatea națională. Conținutul și sfera apărării țării și securității naționale sunt:

Documentele general opozabile – decizii sau hotărâri ale instanțelor judecătorești – dezvoltă conținutul conceptelor analizate, astfel (Tabelul nr. 3):

În ceea ce privește această categorie, se impun o serie de precizări referitoare la conceptul de atac sau acțiuni ostile. Astfel, respectând criteriile de universalitate, legitimitate și opozabilitate, conținutul acestor concepte în domeniul apărării și securității este dat de prevederile dreptului internațional al conflictelor armate¹³, de dreptul internațional cutumiar, de rezoluții ONU¹⁴ și de

Tabelul nr. 1
SENSUL UNIVERSAL AL CONCEPTELOR DE APĂRARE A ȚĂRII ȘI DE SECURITATE NAȚIONALĂ

Termen	Conținut/Sens	Sferă/semnificație
Apărare	1. „a interveni în ajutorul cuiva sau a ceva pentru a-l susține împotriva unei acțiuni ostile; a păzi un teritoriu, un oraș etc.; a menține o poziție prin luptă și reflexivul a se împotrivi unui atac, unei acțiuni ostile” 2. „oprește, protejare, situație în care, fiind atacat, ai dreptul de a lovi pe cel ce te atacă, formă de luptă ce urmărește oprirea ofensivei inamicului, totalitatea măsurilor luate pentru oprirea ofensivei inamicului sau luptă pentru paza unui teritoriu”	Totalitatea acțiunilor de respingere a unui atac împotriva unei entități sau unui teritoriu
Țară	1. „teritoriu locuit de un popor organizat din punct de vedere administrativ și politic într-un stat” 2. „porțiune relativ omogenă din cuprinsul învelișului geografic, căreia îi sunt specifice anumite caracteristici (etnice, etnografice, de relief, de climă, ape, resurse economice etc.); întindere de pământ (delimitată) pe care se exercită o anumită autoritate; teritoriu locuit de un popor organizat din punct de vedere administrativ și politic într-un stat”	Totalitatea statelor
Securitate	1. „faptul de a fi la adăpost de orice pericol; sentiment de încredere și de liniște pe care îl dă cuiva absența oricărui pericol” 2. „adăpostire de orice pericol; sentiment de încredere, de liniște datorate convingerii că nu există pericol; absența riscului de accidente; (adesea cu determinări care indică domeniul) complex de condiții materiale, economice, politice care asigură securitatea”	Stare menținută prin acțiuni de eliminare a pericolului
Național	1. „care este propriu sau aparține unei națiuni, unui stat, care caracterizează o națiune sau un stat; care se referă la o națiune, la un stat sau le reprezintă; care este întreținut sau instituit de stat; (despre instituții de cultură) în care se vorbește limba națiunii respective” 2. „care aparține unei națiuni sau unui stat”	Totalitatea particularităților unui popor

Ținând seama de faptul că, în analiza efectuată, sunt avute în vedere conceptele de apărare a țării și securitate națională așa cum sunt ele percepute în

jurisprudența Curții Internaționale de Justiție, conform cărora atacul și acțiunea ostilă au natură militară sau cvasi-militară.

Tabelul nr. 2
SENSURI DATE DE ACTE NORMATIVE CONCEPTELOR
DE APĂRARE A ȚĂRII ȘI DE SECURITATE NAȚIONALĂ

Termen	Conținut / Sens	Sferă/semnificație
Apărarea țării	1. cetățenii au dreptul și obligația să apere România care este stat național, suveran și independent, unitar și indivizibil cu forma de guvernământ republică, România este stat de drept, democratic și social. Condițiile privind îndeplinirea îndatoririlor militare (de apărare) se stabilesc prin lege organică. Fidelitatea față de țară este sacră.	<ul style="list-style-type: none">• drept și obligație legală și morală• profesie• apărarea se produce doar atunci când România este atacată
	2. ansamblul de măsuri și activități adoptate și desfășurate de statul român în scopul garantării suveranității naționale, independenței și unității statului, integrității teritoriale a țării și democrației constituționale.	<ul style="list-style-type: none">• activitate organizată cu scop determinat• menținerea statului român
Securitatea Națională	3. starea de legalitate, de echilibru și de stabilitate socială, economică și politică necesară existenței și dezvoltării statului național român ca stat suveran, unitar, independent și indivizibil, menținerii ordinii de drept, precum și a climatului de exercitare neîngrădită a drepturilor, libertăților și îndatoririlor fundamentale ale cetățenilor, potrivit principiilor și normelor democratice statornicite prin Constituție.	<ul style="list-style-type: none">• stare menținută prin acțiuni de eliminare a pericolului

Tabelul nr. 3
SENSURI DATE DE DOCUMENTE OPOZABILE CONCEPTELOR
DE APĂRARE A ȚĂRII ȘI DE SECURITATE NAȚIONALĂ

Termen	Conținut/Sens	Sferă/semnificație
Apărarea țării	<ul style="list-style-type: none">• presupune posibilitatea unei intervenții active, dinamice, în cazul unor atacuri sau al unor acțiuni ostile din exterior¹⁰.	<ul style="list-style-type: none">• capacitatea de a reacționa la un atac inamic
Securitatea națională	<ul style="list-style-type: none">• stare preexistentă de liniște și de siguranță internă a României¹¹.	<ul style="list-style-type: none">• existența continuă conformă cu valorile statului român
	<ul style="list-style-type: none">• implică mai mult decât securitatea militară, deci domeniul militar, și alte aspecte din viața statului – precum cele economice, financiare, sociale – care ar putea afecta însăși ființa statului prin amploarea și gravitatea fenomenului¹².	<ul style="list-style-type: none">• stare plurivalentă care reflectă nevoile societății

De asemenea, Curtea Constituțională constată că termenii de „țară” și „național” sunt echivalenți și au aceeași sferă, raportat la apărare și securitate¹⁵.

Prin urmare, rezultă din conținutul și sfera conceptelor de mai sus că antecedentele și consecințele acestora sunt (Tabelul nr. 4):

Din cele de mai sus, rezultă că apărarea țării reprezintă capacitatea națiunii române de a rezista unui atac armat/militar, iar securitatea națională reprezintă o stare de stabilitate permanentă a statului român care permite desfășurarea vieții sociale, în conformitate cu voința națiunii române și cu interesele acesteia.

O altă concluzie este că apărarea națională și securitatea națională sunt concepte distincte între care nu există relație de subordonare logică.

Totodată, reiese că apărarea depinde de apariția unei anume circumstanțe a cărei descriere este universal acceptată, și anume atacul armat/militar și agresiunea de natură militară. Pe de parte, securitatea națională este o stare a societății care trebuie permanent menținută și a cărei perturbare poate fi provocată de evenimente diverse, ceea ce conferă conceptului de securitate națională un caracter multivalent, și a cărei definiție nu poate fi realizată, întrucât depinde de circumstanțierea contextului.

Amenințarea în contextul apărării țării și în cel al securității naționale

Amenințarea, în general, reprezintă obiectul intenției de a face rău cuiva pentru a-l intimida

sau pentru a obține ceva de la el, cu alte cuvinte reprezintă faptele menite a produce intimidarea sau obținerea unui avantaj din partea unui anume subiect. Faptele, în sine, au efecte negative, exclusiv pentru subiectul lor. Conceptul de amenințare are următorul conținut (Tabelul nr. 5):

defensive, iar România își menține permanent capacitatea de apărare¹⁷.

Spre deosebire de amenințarea la adresa apărării țării, cea în domeniul securității naționale poate îmbrăca forme diverse, sursa acestora neavând o anume calitate, ci doar un scop determinat, și

Tabelul nr. 4
ANTECEDENTE ȘI CONSECINȚE ALE AMENINȚĂRII

Concept	Atribute critice	Antecedente	Consecințe
Apărare	Imminent Vital negative effects Probability	Certitudine Atac Inamic	Competență Monovalență Violență
Țară/Național	Territory People Sovereignty	Politic Relații Comunitate Stabilitate	Permanență Autodeterminare
Securitate	Potențialitate Stare Nevoie Echilibru Permanență	Percepție cognitivă pozitivă	Progres Stabilitate Multivalență
Apărarea țării/națională	Probabilitate Orientată pe un anume moment Efecte vitale Continuitate România Capacitate	Interese ostile Atac militar	Modificare involuntară a națiunii Extincție Război Monovalent Violență Acțiuni de contracarare
Securitatea țării/națională	Stare Nevoie Potențialitate Echilibru Permanență România	Percepție cognitivă pozitivă la nivelul întregii comunități	Progres Stabilitate Multivalență

În privința surselor legale, amenințarea în domeniul apărării este descrisă de prevederile dreptului internațional pe care România le-a ratificat. Astfel, amenințarea este descrisă în relație cu atacul militar, precum și cu alte situații de natură militară care sunt corelate aspectelor *manu militari*. Conținutul și sfera apărării, din perspectiva dreptului internațional, sunt determinate de interdicerea amenințării/utilizării forței militare de către națiuni în relațiile lor internaționale¹⁶, consecința fiind activarea dreptului la autoapărare al statului vizat de atacul militar (răspuns militar la acțiunea statului agresor), precum și intervenția comunității internaționale pentru a restabili pacea.

Din acest punct de vedere, conceptul de amenințare în domeniul apărării naționale capătă claritate, întrucât este exclus răspunsul militar, în absența unui atac militar iminent. În concordanță cu această observație, actele normative prevăd că apărarea națională se realizează exclusiv din motive

anume perturbarea stării de echilibru, de stabilitate și legalitate a României. Curtea Constituțională a României a reținut că „amenințările la adresa securității naționale sunt privite fie din perspectiva faptelor concrete săvârșite de către o persoană, fie din perspectiva subiectului care poate suferi o vătămare/atingere, ca urmare a unei fapte. Astfel, se poate afirma că amenințările la adresa securității naționale se obiectivizează, pe de-o parte, în acele acțiuni/fapte care, indiferent de făptuitor, prin

Tabelul nr. 5
CONȚINUT AMENINȚARE

Atribute critice	Potențială Vătore Percepții negative
Antecedente	Incertitudine
Consecințe	Anxietate Frică Stres

efectul lor sunt prezumate absolut a avea un impact direct asupra societății, în ansamblu, și, pe de altă parte, în acele acțiuni/fapte care, prin efectul lor, au un impact direct asupra anumitor persoane determinate și un impact mediat asupra societății, în ansamblu”¹⁸.

Un alt fapt de interes pentru clarificarea conceptului de amenințare la adresa apărării țării este acela că, de vreme ce unul dintre atributele critice ale conceptului de apărare a țării este capacitatea de apărare, rezultă ca acesta presupune un efort continuu de constituire a acestei capacități, a cărei afectare vizează atât apărarea țării, cât și următoarele elemente: conducerea, forțele, resursele și infrastructura teritorială¹⁹, elemente care țin de securitatea națională, întrucât se constituie există și sunt utilizate la pace, când îndeplinesc funcții secundare, atribuite prin lege, pentru susținerea stării de echilibru, stabilitate și legalitate a țării, dar își îndeplinesc scopul principal, în cazul manifestării acțiunilor militare sau de natură militară ostile.

În concluzie, ne aflăm în prezența unei amenințări la adresa apărării țării atunci când există o declarație implicită sau explicită de utilizare viitoare și nelegitimă a forței armate împotriva statului, a cărei executare depinde în totalitate de voința statului care face declarația. Pe de altă parte, ne aflăm în prezența unei amenințări la securitatea națională atunci când sunt comise fapte care sunt susceptibile de a afecta în mod negativ, care perturbă sau pot perturba starea de echilibru, stabilitate și legalitate a statului, iar în domeniul militar, ne aflăm în prezența unei amenințări la securitatea națională, atunci când este afectată capacitatea de apărare a țării.

Concluzii

Acest articol argumentează ideea că amenințarea, din punctul de vedere al apărării țării și securității naționale, reprezintă concepte cu sferă și conținut diferit, care nu pot fi supuse confuziei pentru a se evita afectarea societății românești în ansamblul său. Acesta este și motivul pentru care cele două ipostaze ale conceptului de amenințare merită o analiză separată. În domeniul apărării țării, amenințarea are forma declarației explicite sau implicite de utilizare a forței împotriva României, în timp ce amenințarea la adresa securității naționale poate fi definită ca intenție, plan, acțiune de afectare a unor valori și interese naționale.

Linia de demarcație dintre cele două concepte, deși greu de precizat explicit, poate fi trasată, dacă se ține seama de circumstanțele de manifestare: subiectul amenințat și autorul amenințării; valoarea/interesul vizat de situația/fapta care provoacă frică, anxietate și instrumentele statale folosite pentru înlăturarea efectelor amenințării.

Consecințele pe care le provoacă manifestarea situațiilor care pot fi evaluate ca amenințări în domeniul apărării țării diferă față de cele care sunt determinate ca fapte considerate amenințări la adresa securității naționale. De asemenea, subiectul vizat de cele două tipuri de amenințări este diferit. Astfel, în cazul manifestării unei amenințări la adresa apărării naționale, subiectul este statul, în timp ce în cazul amenințării la securitatea națională, subiectul poate fi societatea sau anumite persoane determinate, plus un impact mediat asupra societății.

NOTE:

1 Kate Storey, ”The language of threats”, *International Journal of Speech Language and the Law*, vol. 2, nr. 1, 2013, pp. 74-80.

2 [Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan - Al. Rosetti”], *Dicționarul explicativ al limbii române* (ediția a II-a revăzută și adăugită), Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2012, p. 35.

3 L.O. Walker, K.C. Avant, *Strategies for Theory Construction in Nursing*, 5th Edition, Pearson New International Edition, 2014, p. 178.

4 [Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan - Al. Rosetti”], *Dicționarul explicativ al limbii române* (ediția a II-a revăzută și adăugită), Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2012.

5 [Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan - Al. Rosetti”], *Micul dicționar academic*, ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 2010, <https://dexonline.ro/definitie/aparare>, <https://dexonline.ro/definitie/țară>, <https://dexonline.ro/definitie/securitate>, <https://dexonline.ro/definitie/național>, accesate la 11.08.2021.

6 *Constituția României*, republicată, art. 1, 53, 54.

7 *Legea nr. 45/1994 privind apărarea națională a României, cu modificările și completările ulterioare*, art. 1.

8 *Legea nr. 51/1991 privind securitatea națională a României, cu modificările și completările ulterioare*, art. 1.

9 Într-o serie de noțiuni ordonate, ordinii crescândă a conținutului îi corespunde ordinea descrescândă a sferei și invers. Această lege se aplică în orice domeniu unde avem raporturi de ordonare (subordonare, supraordonare) sau cu caracter ierarhic. Subordonata este noțiunea care se află într-o legătură, care provine din cea cu conținut mai bogat, sferă mai îngustă.

10 *** *Decizia Curții Constituționale nr. 80/2014 asupra propunerii legislative privind revizuirea Constituției României*, para. 343.

11 *Ibidem.*

12 *** *Decizia Curții Constituționale nr. 872, din 25 iunie 2010 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar*, para. II.

13 Convențiile de la Geneva și Protocoalele Adiționale pe care România le-a ratificat.

14 *** *Rezoluția ONU nr. 3314/1974 privind definiția agresiunii.*

15 *** *Decizia Curții Constituționale nr. 802/2018 referitoare la excepția de neconstituționalitate a sintagmei „ori altor asemenea interese ale țării”, cuprinsă în dispozițiile art. 3, lit. f) din Legea nr. 51/1991 privind securitatea națională a României, și a dispozițiilor art. 4, alin. (2) din Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale.*

16 *** *Carta ONU, Art. 3.*

17 *** *Legea nr. 45/1994 privind apărarea națională a României, cu modificările și completările ulterioare.*

18 *** *Decizia Curții Constituționale nr. 802/2018 referitoare la excepția de neconstituționalitate a sintagmei „ori altor asemenea interese ale țării”, cuprinsă în dispozițiile art. 3 lit. f) din Legea nr. 51/1991 privind securitatea națională a României, și a dispozițiilor art. 4 alin. (2) din Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale, para. 79.*

19 *** *Legea apărării naționale a României nr. 45/1994, Art. 6.*

BIBLIOGRAFIE

*** *Carta ONU, Art. 3.*

*** *Decizia Curții Constituționale nr. 80/2014 asupra propunerii legislative privind revizuirea Constituției României*, para. 343.

*** *Decizia Curții Constituționale nr. 872, din 25 iunie 2010 referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar*, para. II.

*** *Decizia Curții Constituționale nr. 802/2018 referitoare la excepția de neconstituționalitate a sintagmei „ori altor asemenea interese ale țării”, cuprinsă în dispozițiile art. 3, lit. f) din Legea nr. 51/1991 privind securitatea națională a României, și a dispozițiilor art. 4, alin. (2) din Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale.*

*** *Legea nr. 45/1994 privind apărarea națională a României, cu modificările și completările ulterioare.*

*** *Legea apărării naționale a României nr. 45/1994.*

*** *Rezoluția ONU nr. 3314/1974 privind definiția agresiunii.*

[Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan - Al. Rosetti”], *Dicționarul explicativ al limbii române* (ediția a II-a revăzută și adăugită), Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2012.

[Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan - Al. Rosetti”], *Micul dicționar academic*, ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 2010.

Cazacu M. Aurel, *Introducere în logica formală*, Editura Fundației România de Măine, București, 2009.

Dinstein Yoram, *War, Aggression and Self-Defence*, Cambridge University Press, 2011.

Storey Kate, ”The language of threats”, *International Journal of Speech Language and the Law*, vol. 2, nr. 1, 2013.

Walker L.O., Avant K.C., *Strategies for Theory Construction in Nursing*, Pearson New International Edition, 2014.